

In Memory of Dr. Adel Azar: Faithful Academic Life for the Establishment of Science and Practice of Management in Iran

Hassan DanaeeFard*

Professor, Public Administration Department, Faculty of Management and Economics,
Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

27/10/2022

Abstract:

In 2022, the management society of Iran lost one of its unique scientists. The scientific image of this valuable professor among the faculty members, students and the society of management science and knowledge on the one hand and his practical appearance in the process of statemanship (governance, management, and daily operations of organizations) made him a huge capital for the knowledge and practice of management in Iran. The author has thoughtfully engraved in the scientific and practical life of this devout professor. Finally, He coined the theory of “faithful academic life for raising the science and practice of management in Iran” as the dominant theory of Dr. Adel Azar's academic life. In this academic life, the seven main currents of Dr. Adel Azar's scientific and practical life have been drawn over the seven infrastructures of his personality.

Keywords: Adel Azar, Academic Life, Faithful Life, Reviver of Science and Practice.

* Email: hdanaee@modares.ac.ir

در رثای دکتر عادل آذر: زیست آکادمیک مؤمنانه برای اقامه علم و عمل مدیریت در ایران

حسن دانائی فرد*

استاد، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

۱۴۰۱/۰۸/۰۵

چکیده: در سال ۱۴۰۱، جامعه مدیریت ایران یکی از دانشمندان کم‌نظیر خود را از دست داد. چهره علمی این استاد ارزشمند در میان اعضای هیئت علمی، دانشجویان و اصحاب علم و دانش مدیریت از یک طرف و سیمای عملی ایشان در فرایند کشورداری (حکمرانی، مدیریت و عملیات روزمره سازمان‌ها) او را به سرمایه عظیمی برای دانش و عمل مدیریت در ایران تبدیل کرده بود. نویسنده با تدبیر در زندگی علمی و عملی این استاد وارسته «زیست آکادمیک مؤمنانه برای برافراشتن علم و عمل مدیریت در ایران» را نظریه حاکم بر زندگی آکادمیک دکتر عادل آذر حک کرده است. در این زیست آکادمیک، هفت جریان اصلی زندگی علمی و عملی دکتر عادل آذر بر فراز هفت زیرساخت شخصیتی ایشان ترسیم شده است.

واژگان کلیدی: عادل آذر، زیست آکادمیک، زیست مؤمنانه، اقامه‌گر علم و عمل.

*رایانامه: hdanaee@modares.ac.ir

نوع مقاله: سخن سردبیر

DOI: 10.22034/jipas.2022.160332

شاپا چاپی: ۶۲۵۶-۲۶۷۶

شاپا الکترونیک: ۲۶۷۶-۶۰۶X

مقدمه

سال ۱۴۰۱ جامعه مدیریت ایران یکی از دانشمندان کم‌نظیر خود را از دست داد. چهره علمی این استاد ارزشمند در میان اعضای هیئت علمی، دانشجویان و اصحاب علم و دانش مدیریت از یک طرف و سیمای عملی ایشان در فرایند کشورداری (حکمرانی، مدیریت و عملیات روزمره سازمان‌ها) او را به سرمایه عظیمی برای دانش و عمل مدیریت در ایران تبدیل کرده بود. نویسنده با تدبیر در زندگی علمی و عملی این استاد وارسته «زیست آکادمیک^۱ مؤمنانه برای برافراشتن علم و عمل مدیریت در ایران» را نظریه حاکم بر زندگی آکادمیک دکتر عادل آذر حک کرده است. در این زیست آکادمیک، هفت جریان اصلی زندگی علمی و عملی دکتر عادل آذر بر فراز هفت زیرساخت شخصیتی ایشان ترسیم شده است.

هفت جریان اصلی زندگی علمی و عملی دکتر عادل آذر

بر اساس این نظریه، دکتر عادل آذر در هفت جریان اصلی یک زندگی آکادمیک مؤمنانه سهم‌یاری داشته است و نویسنده محمل تحقق این سهم‌یاری‌ها را به شرح زیر بیان می‌کند:

۱- جریان تعلیم علم و عمل مدیریت در ایران: دکتر عادل آذر بخش اصلی زندگی

خود را صرف تعلیم دانش مدیریت (چه در قالب تعلیم دانشجویان در دانشگاه‌های سراسر کشور و چه در قالب کارگاه‌های عملی آموزشی مدیریت در بخش دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی) در ایران کرده بود. سهم‌یاری دکتر در این جریان را می‌توان در تدریس انواع دروس دانشگاهی و انواع دوره‌های آموزشی عملی در شناسنامه علم مدیریت ایران به صورت برجسته نشان داد.

۲- جریان تربیت دانشجویان و مدیران در ایران: تربیت عضو هیئت‌علمی و مدرس

مدیریت در محمل دانشگاه و پرورش مدیران در سازمان‌های دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی، بخش دیگری از جریان تعلیم و تربیت مدیریت در زندگی پربار دکتر عادل آذر بوده است. حضور تربیت‌یافتگان علمی و عملی این استاد فرهیخته در بیشتر دانشگاه‌های کشور و همین‌طور در سازمان‌های مختلف، تجلی روشن سهم‌یاری او در تربیت مدیریت در ایران بوده است.

^۱ اگر چه فرهنگستان زبان و ادب فارسی، واژه دانشگاهی را جایگزین آکادمیک معرفی کرده است، به دلیل نارسایی این واژه، در سرتاسر این متن از کلمه آکادمیک استفاده شد.

۳- **جریان مدیریت پژوهی در ایران:** شواهد عظیمی در مراکز پژوهشی کشور (به طور خاص مراکز پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس) از نقش کم نظیر دکتر عادل آذر در جریان پژوهش‌های مختلف مدیریت در ایران حکایت دارد. جریان عظیم پژوهش‌های بودجه‌ریزی عملیاتی در سازمان‌های دولتی ایران دستاورد تلاش‌های علمی دکتر آذر در ایران است. تصدی مراکز مهم پژوهشی در ایران در کنار توان تیم‌سازی و قدرت راهبری، دکتر آذر را به پژوهشگری ملی در عرصه مطالعات سازمان و مدیریت تبدیل کرده بود. تزریق علم مدیریت در تاروپود تصمیم‌گیری‌های سازمان‌های ایرانی در قالب یافته‌های پژوهشی سهم‌یاری عمر پر برکت این استاد در ارتقای کیفیت خطمشی‌های ملی، راهبردهای سازمانی و عملیات جاریه سازمان‌ها بوده است.

۴- **جریان تولید، توزیع و انتشار یافته‌های پژوهشی مدیریت در ایران و در عرصه جهانی:** بی‌تردید دکتر عادل آذر سهم‌یاری مهمی در اشاعه روش مدیریتی ایرانی در محافل آکادمیک جهانی داشته است. رتبه‌های مهم ایشان در فهرست دانشمندان پر تألیف ایران در سال‌های اخیر و همین‌طور رتبه مهم ایشان در پراستنادترین اساتید مدیریت در ده سال اخیر حکایت از نقش چشمگیر ایشان در تولید و اشاعه دانش مدیریت در عرصه جهانی داشته است.

۵- **جریان آثستی دادن علم مدیریت با سیاست و حقوق در فرایند کشورداری:** دکتر آذر مجهز به نوعی علم آکادمیک مدیریت بود که با دانش‌های آموخته وی در پست‌های سیاسی و همین‌طور حقوقی ترکیب شده بود. این ویژگی، باعث اشاعه علم مدیریت در جولانگاه تازش بیرحمانه سیاست و تبختر حقوق بر پیکره عمل مدیریت به وسیله ایشان شده بود. در فرایند کشورداری هم‌آهنگی سه حوزه عملی (قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضاییه) با سه حوزه‌ی متناظر علمی (سیاست، مدیریت و حقوق) رمز موفقیت است. دکتر عادل آذر در راستای همسازی این سه، کوشش‌هایی ارزشمندی از خود نشان داده است.

۶- **جریان تولید محصولات علمی داخلی:** همان‌طور که در جریان ۴ نشان داده شد، آثار دکتر عادل آذر در عرصه‌ی داخلی ذیل تألیف و ترجمه کتب ماندگار در عرصه مدیریت و انتشار مقاله‌های با ارزش داخلی و انجام پژوهش‌های مدیریتی در سازمان‌های مختلف کشور، جایگاه علمی ایشان در فهرست دانشمندان پرتألیف، کسب رتبه استاد

نمونه کشوری، دریافت نشان پژوهش ملی و قرار گرفتن در فهرست پراستنادترین استادان مدیریت در ده سال اخیر، دارا بودن جایزه کتاب سال و فصل جمهوری اسلامی ایران، سهمیاری کم نظیر او را در این جریان نشان می‌دهد.

۷- جریان تزریق اخلاق اسلامی در وزارت‌توی محافل علمی و اجرایی کشور:

بی‌تردید کمتر کسی است که در جامعه بزرگ دانش مدیریت، به سلامتِ نفس دکتر عادل آذر در عرصه «آموزش، پژوهش و تربیت عالمان و عواملان دانش مدیریت در ایران» و همین‌طور در عرصه مدیریت اجرایی کشور اذعان نکند. سلامت و پاکی زندگی شخصی دکتر عادل آذر را به این جریان بیفزایید. احتراز از اعمال سنت اجبار به تولید مقاله و کتاب در دانشجویان و اجتناب از رانت سیاسی او را به استادی محبوب و مدیری متین تبدیل کرده بود.

بی‌تردید توفیق دکتر عادل آذر در این هفت جریان را می‌توان در هفت خصیصه شخصیتی برجسته او جستجو کرد:

۱. **منش معلمی:** منظور از منش معلمی عبارت است از منش فکری، منش گفتاری و منش رفتاری. اعتلای معلمی دکتر آذر را می‌توان در منش فکری او (یعنی فروتنی فکری، شهامت اندیشه‌ای، انضباط فکری، انصاف اندیشه‌ای و متانت ذهنی)، منش گفتاری او (یعنی عفت کلامی، لطافت گفتاری و طهارت زبانی) و منش رفتاری او (دوری از کبر و تبختر رفتاری، برانگیختگی زاینده دیگران، پاسداشت حرمت پیشکسوتان و استادان) جستجو کرد. دکتر آذر را می‌توان در اندیشه، قول و فعل از پیروان اخلاق زلال بزرگان دینی دانست.
۲. **صناعت تعاملی:** فنون گفتاری و رفتاری ظریف دکتر عادل آذر او را به داشتن خصیصه صنعت تعاملی با «همکاران علمی و اجرایی، دانشجویان و حتی اولیای دانشجویان، مردم عادی شهر و دیار خود و دیگر شهرها» شهره ساخته بود. ایشان با فهم سبک و سیاق و فحوای تعامل سازنده با دیگران، تمایز خاصی نسبت به دیگران در روابط انسانی ایجاد کرده بود.
۳. **هنرمندی در تعلیم دهی:** جوهره معلمی اصیل دکتر عادل آذر او را به نوعی از هنر انتقال مفاهیم حوزه‌های دانشی به ظاهر ناچذابی مانند آمار، پژوهش عملیاتی و علوم

تصمیم مجهز کرده بود. کمتر دانشجو و مخاطبی است که از نحوه تدریس و زیبایی کلام او در کلاس درس لذت نبرده باشد. توانمندی دکتر عادل آذر در آموزش انکارناپذیر است.

۴. **ذکاوت پژوهشی:** دکتر عادل آذر را پدر مُتد ایران می‌نامند. در فرآیند پژوهش، اصل انتخاب موضوع پژوهش نیست. توانمندی، مهارت و ذکاوت در پژوهش‌پذیری موضوع، رمز موفقیت یک پژوهشگر است. این خصیصه کم‌نظیر در رفتار و گفتار پژوهشی دکتر عادل آذر هم در پژوهش‌های بنیادی و توسعه‌ای آکادمیک و هم پژوهش‌های کاربردی به وضوح هویدا بوده است.

۵. **صبوری و روحیه حمایتی:** معلمی، شغل پر تنش است و پژوهشگری، حرفه پرتب و تابی است. دکتر عادل آذر را به صبوری در کلام و چشم‌پوشی نسبت به رفتارها و گفتارهای بداخلاقانه در محافل آموزشی علمی و عملی می‌شناسند. در کنار صبوری، روحیه حمایتی عجیب او در پشتیبانی از دانشجویان و همکاران، خاطرات زیبایی را در اذهان دانشجویان و همکاران علمی و اجرایی خود بر جای گذاشته است.

۶. **رازداری و حفظ محرمانگی:** بی‌تردید دکتر عادل آذر را می‌توان خزانه اسرار نظام سیاسی کشور در برخی موضوعات دانست. حفظ رازها برای پاسداشت حرمت نظام و افراد یکی دیگر از خصیصه‌های دکتر عادل آذر بود.

۷. **صداقت عملی و دلسوزی قلبی:** اهالی محافل آکادمیک، بخصوص دانشجویان و همکاران، دکتر آذر را مجهز به خصیصه بزرگ انسانی یعنی صداقت عملی می‌دانستند. در کنار صداقت عملی، دلسوزی قلبی وی در حق همکاران و سازمان‌های شاغل در آن، دکتر عادل آذر را به انسانی امین و مورد اعتماد افراد تبدیل کرده بود.

بر این اساس، رفتار، گفتار و اندیشه مبتنی بر باورهای انسانی و اخلاقی، دکتر آذر را مؤمن به منظومه اخلاق دینی-انسانی نشان می‌داد. در نتیجه، زیست علمی و عملی او را صفت «مؤمنانه» دادن، مناسب دارد. به عبارت دیگر، دکتر عادل آذر با دارا بودن زیرساخت فکری، جسمی و روحی تراز استادی، به انسانی مورد قبول جامعه علمی، دستگاه مدیریتی و عامه مردم تبدیل کرده بود.